

Jak západ (ne)porozuměl východu

V posledním díle tematického seriálu ke sjednocení Německa se LN zaměřily na to, jak tato událost zapůsobila na život v západní části země.

PETR JANOUŠEK
redaktor LN

Každý Bavor zná Neapol nebo Řím, nikdo však Drážďany či Magdeburg. Tak někteří Mnichované i dvacet let po sjednocení Německa s nadsázkou charakterizují to, že některé obyvatelé této významné spolkové země v současnosti bývalá NDR často příliš nezajímá.

Příklad Bavorska je přitom při zkoumání vztahu západních Němců k jejich východoněmeckým „soukmenovcům“ docela trefný. Bavorsko, v čele s metropolí Mnichovem, se totiž po druhé světové válce postupně propracovalo do pozice výkladní skříně Západního Německa.

Při rozmluvě s Bavory je každopádně poznat, že si, stejně jako ostatní západní Němci, sjednocení pochvalují. Přesto ani oni neskrývají, že událost dovršená 3. října 1990 přinesla a stále přináší určité problémy či nedorozumění. Jak se tedy západní Němci na své východní soukmenovce dívají?

Co brání srůstání

Obyvatelé ze západu země pád ždi v roce 1989 a s ním spojený úpadek NDR v mnoha ohledech překvapil. Podle průzkumů veřejného mínění z tohoto období si něco podobného umělo představit jen několik málo procent. Ve vědomí západních Němců se totiž udržovalo, že NDR je stabilní stát, vysvětluje politolog Werner Weidenfeld, mimo jiné dlouholetý koordinátor spolkové vlády pro německo-americkou spolupráci.

Po sjednocení však byly najednou západní Němci konfrontováni s jinou realitou. Přesto pro ně bývalá NDR nebyla zdaleka tolik atraktivní, aby ji začali vysloveně hromadně navštěvovat. (Naopak lidé z NDR do Bavorska i jiných spolkových zemí vyráželi ve velkých počtech, zpočátku však platili za šetrivé hosty.) Zejména starší generace v západních spolkových zemích si totiž i dnes pamatuje na to, jak je východoněmečtí pohraničníci před rokem 1989 šikanovali. „Na to si lidé vzpomínají, byli to nezdrovořilí pohraničníci, požadovali, abychom otevírali tašky, brali nám noviny,“ říká novinářka Anette Ramelsbergerová z listu Süddeutsche Zeitung.

Zároveň však dodává, že se jedná spíše o pocit figurující kdysi hluboko v podvědomí. Navíc mladá generace je z tohoto pohledu bezpochyby úplně jinde. Chybí jí proží-

Křesťanskodemokratická unie (CDU) kancléřky Angely Merkelové si včera na sjezdu připomněla 20. výročí znovusjednocení. Promluvil i tehdejší kancléř Helmut Kohl (na vozíku). Foto Reuters

tek z minulosti, a nadto studenti ze západu velmi často navštěvují třeba univerzity v Berlíně. Podobně lidé z východu mohou zamířit třeba právě do Mnichova.

Jistou bariéru ale lze ukázat i na příkladu renomovaného deníku Süddeutsche Zeitung. Tento list má sice bavorské kořeny, přesto se

označuje za celoněmecký. A i když se po sjednocení snažil hledat nová témata na východě a má zde i řadu lokálních zpravodajů, přesto jej v bývalé NDR čte pouze intelektuální vrstva, lidé jsou totiž nadále zvyklí čerpat informace z lokálních listů, byť jde často o následovníky někdejších partajních novin.

Překážkou pro další srůstání a lepší porozumění obou částí Německa představuje i takzvaná solidární přírůžka k daní, ze které je financován rozvoj bývalé NDR. Na západě země proti tomuto opatření v letošním roce narostl odpor. Často je zde slyšet, že infrastruktura na východě je již dostatečně vybudova-

ná a nyní je třeba svou pozornost zaměřit zpět na západ.

Z pohledu Bavorska se ale sluší dodat, že tato země by měla mít – a podle všeho i má – pro pozici „toho slabšího“ pochopení. Sama se totiž po druhé světové válce jako čistě agrární země musela vypracovat. Učila tak na základě především moder-

ních technologií. Bavorsko tedy ani dnes není spolkovou zemí, která kvůli sjednocení „prohrála“. Z tohoto pohledu byl a zřejmě i stále je v mnohem těžší pozici někdejší Západní Berlín. Ten totiž byl sjednocením dotován, o své výsadní postavení však poté přišel, a navíc se rázem ocitl „ve východním moři“.

Sjednocení? Tehdy bylo hezky

Velvyslanec Německa v Česku **Johannes Haindl** vypráví o tom, co pro západoněmecké diplomaty znamenalo spojení s NDR.

LN Pocházíte z Bavorska, tedy ze západního Německa. Jak jste prožil den německého sjednocení před 20 lety?

Neprožil jsem ho jako Bavor, nýbrž jako německý diplomat na ambasádě v Bělehradu. Celý rok 1990 byl samozřejmě ovlivněn sjednocením, na místě jsme muse-

li sjednotit dvojí zastoupení. Konečně 3. říjen byl pak dnem, kdy byl celý tento proces oficiálně ukončen. Slavili jsme v rezidenci německého velvyslance. Bylo krásné slunečné počasí.

LN Musel jste se vy osobně nějak myšlenkově adaptovat na to, že najednou zastupujete zájmy sjednoceného Německa?

Samozřejmě že díky znovusjednocení se proměnily mezinárodní podmínky. Čtyřmocenský status v Německu prošel změnou, naše země převzala novou roli. Řekl bych ale, že větší

myšlenková adaptace nebyla potřeba.

LN Jste profesionál a pracoval jste dál, i když byly úkoly jiné...

Byly odlišné. Vždy jsme politiku staré Spolkové republiky i té současné řídili tak, abychom zajistili stabilitu a prosperitu. Mezinárodní podmínky se ale samozřejmě od konce studené války změnilly. Objevily se i nové výzvy, třeba otázka klimatických změn.

LN Projevují se ve vaší práci nějak rozdílné zájmy, které by případně ve vztahu k Česku mohly

mít nové spolkové země vzniklé z bývalé NDR a jejich starší západoněmecké „sestry“?

Německo je, stejně jako mnoho dalších států, velmi různorodá země. Sice pocházím z Bavorska, ale samozřejmě jako diplomat zastupuji i Šlesvicko-Holštýnsko nebo Hamburk. Východoněmecké země nemají žádné jednotné vlastní zájmy, ale jsou to spolkové země v řadě ostatních. Rozhodující je, že spolková vláda zastupuje všechny. A jak víte, kancléřka (Angela Merkelová) je z východu, proto se tato otázka takto pokládat již nedá. pja

BLOGY LIDOVÝCH NOVIN

Osobnosti LN blogují

Malé lidské bitvy PETRY PROCHÁZKOVÉ

Muslim v pravoslavném obýváku

Myslím, že to není úplně špatný nápad. Ba dokonce se mi zdá, že to je nápad výjimečně dobrý. Představa muslimů – bosých, ve svých tradičních čepičkách, turbanech, arabských šátcích či klasických pakolech afghánských mudžahedinů – jak bijí hlavou o zem pod oltářem v katolickém kostele či pravoslavném chrámu mne opravdu baví. Nejen mne. Napadlo to muslimského duchovního lídra z ruské Tjumenké oblasti, pana Fatyha Garifullina. Pečlivě svou teorii, podle které by muslimové měli mít možnost modlit se v chrámech a kostelích, propracoval a vyloužil.

Více čtěte na www.lidovky.cz

Orangutan vydrží. Víc, než si myslíte!

Blogger JAROSLAV PETR

Mnoho vědců je ochotno připustit, že když už je původní ekosystém v nenávratnu, měli bychom být přírodě vděční za to, co tu máme místo něj. Pokud zničíte tehle nový ekosystém v obrazoboreckém hnutí myslí omámené vidinou panenské přírody, ten starý dobrý „panenský“ ekosystém se nám nevrátí. Navíc hrozí, že tak zdevastujeme i to málo, co v novém ekosystému přežilo jako dědictví jeho „panenského“ předchůdce.

Více čtěte na www.lidovky.cz

POSLEDNÍ SLOVO

Odškodnění

Muž, co stál za vratky, nevy-padal zrovna přívětivě. Šlachovitý holohlavý stařec s vlčákem na vodítku.

„Co si přejete?“ zeptal jsem se opatrně přes vrátka. Už jsem si zvykl na to, že od té doby, co nemám žádnou redakci, za mnou chodí lidé se svými problémy až domů. Vždycky si nějak zjistí adresu a většina z nich přichází v míru. Tenhle chlap ale vypadal nevyzpytatelně. A zmateně.

„Chtěl jsem se jen poradit,“ řekl a začal vyprávět svůj životopis. Jak ho po osmašedesátém potrestali za čestný postoj k okupaci přeřazením na podřadnou práci. Jak se pílil a talentem dostal zase nahoru, jak nakonec vedl tým lidí, kterým se podařilo vylepšit eskalátory v metru. Ale když měl dostat odměnu, zjistili, že má politický škrálop, a zase z toho nebylo nic. Pořád mi ale nebylo jasné, co chce. Natočit to jako

reportáž do televize? Nebo napsat do novin? „Ne, já se chci opravdu jen poradit,“ kroutil hlavou. „Víte, jak směšný mám dnes důchod? Měli by mě přece nějak odškodnit. Zatímco já poctivě dřel a držel mě u huby, jiní si vešle kradli.“

„Vy chcete odškodnit za to, co se vám stalo v osmdesátých letech minulého století? Ještě za komunistů?“ zeptal jsem se pro jistotu.

„Samozřejmě,“ přikývl s neochvějnou logikou. Blázen! pomyslel jsem si. Nikdo rozumný přece nemůže žádat odškodnění za to, že žil v režimu, který už dávno neexistuje. Všechno se přece dělo legálně, podle tehdy platných zákonů. Ti, co nejvíce kradli, kradli s pozhébnáním rudé knížky, a proto se to nedalo dokázat ani tehdy, natož dnes. Navíc je většina z těch největších zlodějů už dávno po smrti. A i kdyby se začalo odškodňovat, jako první v řadě by měli stát všichni ti mrtví, umuče-

ní a jejich rodiny, kterým sebrali majetek, zakázali studovat a vykonávat nějakou kloudnou práci.

Tohle všechno jsem mu říkal – i když v opatrnějších formulacích, protože vlčák čenichal kolem – a on jen přikývoval.

„A kdo by vás měl odškodnit?“ šel jsem dál. „Tehle stát, který nemá peníze ani na současnost, natož na minulost – a navíc je ryze kapitalistický? Já bych ostatně taky mohl žádat o odškodnění. Odmítl jsem vstoupit do strany, třel jsem prouto řadu let bídu s nouzí na volné noze, pořádnou novinářinu jsem mohl začít dělat až ve čtyřiceti. To mám žádat o odškodnění mého kamaráda, který v té době ve straně byl? Ale přitom nikomu neublížil?“

„Komunisti by měli,“ řekl už o poznání nejistěji. „Ti současní.“

„Ale ti přece nic nemají! Aspoň se tak tváří. Víte co? Zajděte si do nějaké advokátní kanceláře a pro-

diskutujte to tam s nimi. Jestli chcete na někom vymáhat odškodnění, tak jedině žalobou. A v tom vám neporadím. Nejsem právník,“ rozloučil jsem se s ním netrpělivě.

Až večer mě napadlo: vždyť on možná tak pošetilý není. Existuje-li tu strana, která se považuje za pokračovatele starých dobrých tradic, máme přece pro kom žádat odškodnění. My všichni, co jsme nebyli jejími členy, a přesto nás nutili žít podle jejího diktátu. Kdyby těch žalob bylo jen půl milionu po takových sto tisících, nemusíme ani pořád diskutovat o tom, zda komunistickou stranu zakazovat nebo ne...

JOSEF KLÍMA

Pondělí **Neff**

Úterý **Vaculík**

Středa **Baldýnský**

Čtvrtek **Rejžek**

Pátek **Šustrová**

Sobota **Klíma**